

Waar ik stil van word

Serie: Waar het hart vol van is -- wat in ons omgaat

6 maart 2022

Voorgangers: Aline Barnhoorn (overweging) en Tamme Wiegersma

Lied: The sign flashed out ist warning (Simon and Garfunkel)

Welkom en mededelingen

Opening: Licht en klankschaal

Gedicht: De stilte binnengaan (uit: Weten met het hart; Catharina Visser)

Lied: Dit is wat de stilte mij brengt (t: Catharina Visser; m: Tom Löwenthal)

Inleiding

Waar word ik stil van?

Gisteren was ik op de bloemenmarkt in Utrecht. Ik zag daar twee kindjes spelen met een hondje. De bloemenman wees me op hen. 'Die twee zijn hier gisteren met hun ouders aangekomen uit de Oekraïne. Nou heb ik even niet veel praatjes meer...' Hij gaf hun moeder een bosje tulpen en stak zijn duim naar haar op. Ik verliet de markt heel stilletjes... Haar betraande ogen en de ogen van de bloemenman kregen en glans die ik nooit meer vergeet.

We hoorden Simon en Garfunkel, en hun beroemde lied 'the sound of silence'. Ooit liet ik dat eens klinken op een stille zaterdag, de dag dat Jezus vertoeft in het dodenrijk. Dan roept het lied het beeld op van een profeet die tevergeefs probeert de mensen te bereiken. Maar die zijn te druk bezig met de verering van hun neon-god. Terwijl de woorden van de profeten op alle muren staan geschreven, als tekenen aan de wand. Hear my words that I might teach you. Take my arms that I might reach you.... But my words like silent raindrops fell and echoed in the wells of silence. In die vreselijke stilte is Jezus voor niets gestorven. Daar is God niet. Waar en hoe dan wel? Misschien in een bevrijdend woord dat ons zwijgen doorbreekt. En misschien in de toewijding aan en de cultivering van de stilte, die een voorwaarde is om te horen wat anders niet gehoord wordt. En God woont zeker ook in een bosje tulpen op de markt. Dat heb ik zelf gezien.

In onze jachtige tijd is stilte een schaars goed geworden. Meer en meer zoeken we de stilte, als een rustpunt, een moment om op te laden, om ons te her-inneren, onze eigen adem te kunnen waarnemen. Meditatie- en stilteplekken kunnen de vraag bijna niet aan, vooral van protestanten. Die zijn de stilte aan het ontdekken. Kloosters hebben wachtlijsten en moeten stiltezoekers teleurstellen. En de monniken en monialen, die ooit intraden om een leven in afzondering en stilte te leiden, raken burn-out van al die hectiek....

Stilte heeft twee kanten. Stilte kan werkelijk weldadig en levendbrengend zijn en ons brengen bij onze diepste kern. Maar stilte kan ook iemand doodzwijgen, of met stomheid slaan, of de deksel nog dichter op de doofpot klemmen... En de stilte na het vallen van een bom is overweldigend.

Op het liturgieboekje staat een tekst, ook geschreven als een teken aan de wand.
Laat ons een huis van stilte bouwen...

Gebod

Gij, die ons de adem inblies op de dag dat wij mens werden
Leer ons het geheim van de adem.

Gij, die ons nodigt om mens te worden
Leer gij ons het geheim van Uw mensenkind...

Gij die ons zoekt en vraagt: waar ben je
Leer Gij ons ons leven werkelijk te leven

Gij die ons vraagt: waar is je broer, je zus....
Leer Gij ons de pijn van onze medemensen te horen en te zien

Gij die weg, waarheid en leven zijt
Leer Gij ons de weg te vinden in de stortvloed van nepnieuws en informatie.

Gij die ons vrede wenst, en die ons groet dwars door onze gesloten ramen en deuren.
Leer Gij ons de weg van de vrede

In de veelheid van woorden
zoeken wij één woord dat bevrijdt
In de veelheid van indrukken
zoeken wij één aanraking, die ons werkelijk bereikt
In de veelheid van gevoelens
zoeken wij één moment van compassie, dat vrede brengt.
Ontferm U over ons en over alle mensen....
Amen

Lied: Adem ons open (t: Sieds Prins; m: Tom Löwenthal)

Lezing: [1 Koningen 19: 8-16](#)

Lied: Terug (t: Fun van den Ham; m: Mariëtte Harinck)

Lezing: [Mattheus 17: 1-9](#)

Lied: U moet ik spreken (t: Huub Oosterhuis; m: Antoine Oomen)

Overweging

Elia ervaart Gods aanwezigheid op de berg, in de diepe stilte ná de storm en ná het vuur. Hij bedekt zijn gezicht... Want het is ons mensen niet gegeven om Gods gelaat te zien. De stille bries. Elia moet erkennen dat God niet de geweldenaar is in wie hij tot dan geloofde....

Hij hoort op de berg de fluisterstille stem... Dan krijgt hij nog een opdracht. Hij moet nog een koning aanwijzen en zalven. En hij moet een opvolger zoeken. Dan mag hij gaan....

Die ervaring lijkt op de ervaring van Mozes, die God ontmoet op de berg. Hij mag in een holte van de berg schuilen, terwijl God aan hem voorbij trekt.

Godservaringen om misschien jaloers op te worden. Wie beleeft nou zoiets? Hele generaties monialen en monniken hebben hun leven gewijden aan het verlangen naar zo'n ervaring...

Maar er zit ook een duistere kant aan. Bij Mozes en Elia is dat in elk geval zo. Beiden hebben namelijk bloed aan hun handen. Elia doodde honderden Baälpriesters, Mozes een paar duizend Israëlieten die rond het gouden kalf dansten. En al eerder die Egyptische bewaker....

Mozes en Elia weten beiden uit ervaring wat hoe dat er uit ziet, het religieuze geweld dat slachtoffers maakt. Zij zien hun weg daar uiteindelijk in doodlopen. En dan doen ze deze existentiële godservaring op, die alles anders maakt.

Met hen, uitgerekend met hen, is Jezus in gesprek op de berg. Waarover spraken zij, die drie daar op die berg? Over zijn exodus, staat er in de tekst.... Hij spreekt met hen over hoe hij deze wereld zal verlaten. Van deze drie is hij degene die zal sterven aan het geweld... Als een lam dat zwijgt voor zijn beulen. Je zou dat gesprek zo graag willen horen.

Jezus : Mozes, wat las je in de ogen van de mensen die je doodde? Elia, al die priesters, zag je hen nog als de mensen die ze waren, echtgenoten, vaders, broers... zonen? Dacht je nog aan hun kinderen?

Mozes: Ik ben ook maar een mens... ik dacht het enige juiste te doen.... en het kostte veel moeite om de mensen te leren wat echt heilig is.... Maar God trok zich terug van de mensen.... Ik heb op die berg enorm moeten pleiten om God toch weer met ons mee te krijgen... maar toch was daarna alles anders.

Elia: ik dacht dat ik ze moest laten zien dat mijn God het sterkst is... Maar mijn weg liep dood in de woestijn. Er was nog een engel die me eten en drinken gaf...pas op die berg leerde ik dat God niet in vuur en donder is, maar te vernemen is in een zachte stilte....

Het moet een stil gesprek zijn. Beladen. Want zij weten als geen ander welke dood Jezus te wachten staat. Ze hebben die dood zelf gezien, bij degenen die ze ombrachten.

Mozes en Elia. Wet en profeten... zij worden vervuld.... Hun werk is tóch niet voor niets geweest. Voor de ogen van zijn leerlingen verandert Jezus tijdens van gedaante, krijgt voor even een hemelse glans. Als een lichtflits.... Een teken dat de duisternis in tweeën slijt. De leerlingen willen loofhutten bouwen om dit gesprek heen, want ze weten niet wat ze zeggen... Daarmee is het visioen verdwenen....

Maar de stilte kan niet blijven. Ze dalen weer af van de berg, waar de mensen wachten met hun onreine geesten en hun ziektes en gebreken. Maar wat een keer is gezien, is niet meer ongezien... Dorothee Sölle schreef ooit het boekje 'die Hinreise'. Dat is de weg de berg op, weg van de massa en de hectiek, de berg op, als leerlingen met Jezus samen. De stilte in... Enkele decennia later schreef ze 'Du stilles Geschrei': Gij, stille schreeuw.... Een mystiek werk, waarin de stilte als een onderliggende bron haar werk doet. In al die jaren was zij een profetische gestalte, die de mensen onafgebroken aansprak op hun geweten. Die de stilte verbrak rond onrecht en geweld. Die pleitte voor geweldloosheid.

In deze hele overweging is het woord oorlog nog niet gevallen. Ik laat dat zo. Laat die stilte krachtig en heilzaam zijn, laat die stilte voor zich spreken... Die stilte die te lezen is in de ogen van die Russische jonge soldaatjes, die dachten dat ze meededen aan een oefening... En in de ogen van die moeder op de bloemenmarkt, met haar bosje tulpen. En in de ogen van de marktkoopman....

Stilte.... Voorwaarde om te leren luisteren. Naar de stem die ons roept, naar de goedheid die ons draagt en naar het leed van mens en dier. En naar ons eigen hart.

Laat ons een huis van stilte bouwen.

Amen

Muziek

Voorbeden

Wapengekletter, bedreiging, oorlog.....

Alles wat God verboden heeft, doet hij!

En wij...in de weldaad van stilte bidden we:

Als de stilte komt,

kan ik daar wel tegen?

Als de stilte komt

ben ik dan wie ik wil zijn?

Ga ik stuk van verdriet

of zie ik licht aan de overkant

van het ravijn?

Volken gaan als golven tekeer.....

Als de stilte komt, en je word doodgezwegen

na storm, na vuur, na beving, wie kom ik dan tegen?

Als oorlogsgeweld op je afkomt

Kiezen we voor hen die slachtoffer zijn

roepen we op tot verzoening en samenwerking?

Leven wij mee met de bevolking van Oekraïne.....?

Als het rumoer verstomt, de stilte komt,

leer me te bouwen, te vertrouwen...

Als de stilte komt, voel ik het gemis

of weet ik dan te kijken dwars door die duisternis?

Als de stilte komt, en ik moet huilen

weet niet waar heen te gaan

heb ik dan een kelder, iemand om bij te schuilen?

Als de stilte komt,

wie weet hoe vreselijk bang ik ben

Als de stilte komt, en uren, dagen volgen op elkaar

tijd vliegt door m'n vingers

is die ander er dan, is dat waar?

Zien we ook dan om naar elkaar?

Als de stilte komt,

waar kan ik jou ontmoeten?

In de weldadige stilte die komt
zal ik je zien, en voelen, tastend
Zoekend , snakkend naar adem.....
en ..... mag ik jou begroeten?

Zo bidden we zelf in stilte voor wat onszelf bezig houdt.....
En voor dat wat in het Gebedenboek staat.....

Ga met ons mee op onze wegen
Ga voor hen en voor ons uit in nacht, oorlog, duister.
Zo bidden wij om stilte van vrede,
om die weldadigheid.
Herschep ons hart, heradem
ons verstand.
Dat wij elkaar behoeden en
doen leven!

Amen.

Tafelgebed: Gij die de stomgelagen mond verstaat (t. Huub Oosterhuis; m: Antoine Oomen)

Breken en delen

Lied: Onze Vader (t. Huub Oosterhuis; m: Antoine Oomen)

Zegen

Moge de stilte van de vrede
en de vreugde over het Licht
onze harten en gedachten vervullen.

Amen